ВІДГУК

кандидата мистецтвознавства,

доцента кафедри історії світової музики

Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського

АРТЕМ'ЄВОЇ ВІРИ БОРИСІВНИ

та заслуженого діяча мистецтв України, кандидата мистецтвознавства,

доцента, професора кафедри оперного співу

Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського

КАБКИ ГЕННАДІЯ МИКОЛАЙОВИЧА

на творчий мистецький проект

творчої аспірантки кафедри оперного співу

Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського

Назимчук Дарії Анатоліївни

«Іспанська сарсуела: виконавський аспект»

поданий до захисту на здобуття ступеня доктора мистецтва

за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво»

Актуальність теми творчого мистецького проєкту та обґрунтованість його положень. Дослідження Дарії Назимчук «Іспанська сарсуела: виконавський аспект» цілком природньо і доречно вписується в панораму сучасного виконавського музикознавства. Робота присвячена одному з яскравих і водночас недостатньо вивчених явищ європейської музичної культури – іспанській сарсуелі. У вітчизняному музикознавстві цей жанр донедавна не мав системного аналізу, особливо в контексті виконавської практики і оскільки робота Дарії Назимчук є першою спробою комплексного аналізу сарсуели з позицій виконавського мистецтва, її актуальність і наукова новизна не викликають сумнівів. Звернення аспірантки до проблеми інтерпретації сарсуельного репертуару є важливим внеском у розвиток сучасного вокального мистецтва, оскільки відкриває нові можливості для розширення концертного й

педагогічного репертуару, а також сприяє налагодженню культурних зв'язків між Україною та Іспанією.

Реалізацію мети дослідження, яка полягає у «виявленні та описі системи композиторських та виконавських засобів сарсуели, обумовлених її жанровим стилем» (с. 13) Дарія проводить системно і поетапно, простежуючи історію розвитку жанру, аналізуючи музично-драматургічні структури, систематизуючи проблем вокальної інтерпретації та узагальнюючи практичні рекомендації для виконавців.

Дослідження складається з двох основних розділів. У першому розділі «Сарсуела як жанр іспанського музичного театру» (який складається з чотирьох підрозділів) подано культурно-історичний та жанровий аналіз сарсуели, визначено її місце у системі іспанського музичного театру, висвітлено проблеми рецепції жанру в Європі. Авторка підкреслює синтетичну природу жанру, який став виразником іспанської національної ідентичності, що формувалася у процесі історичних подій (Реконкіста, колоніальні завоювання тощо), і відображав світоглядні риси іспанців – іронію, карнавальність, імпульсивність тощо.

Також у першому розділі докладно аналізуються культурологічні та музикознавчі джерела, які вивчають історію іспанської музики та розвиток сарсуели. Залучено як класичні іспанські дослідження (Р. Альєр, Е. Касарес Родісіо, Ф. Доменек Ріко), так і сучасні роботи українських музикознавців, що трактують сарсуелу як репрезентанта іспанської національної ідеї (Н. Любенко) та розглядають культуру Іспанії в європейському контексті (А. Сакало).

Авторка роботи аргументовано виокремлює два основні історичні різновиди жанру: барокова сарсуела, що формувалася в аристократичному середовищі (XVII–XVIII століття), та романтична сарсуела, яка ділиться на два типи – zarzuela grande (багатоактна, подібна до опери) і zarzuela chica (одноактна, коротка вистава) (XIX–середина XX століття). Також простежена еволюція від придворного жанру до масового театрального мистецтва, популярного серед міщан та його залежність від соціокультурних та політичних умов, наприклад,

«посилення впливу італійської опери на іспанський театр відбулося за часів короля Фердинанда VI, який підтримуючи оперу, організовував регулярні постановки в Буен-Ретіро та Аранхуесі (муніципалітет в Іспанії). За правління Карла III ситуація змінилася: привілеї для італійської опери зменшилися. Природним чином, сарсуела в цей час почала переживати новий етап» (с. 30).

Окремо висвітлені моменти драматичних «потрясінь» у розвитку іспанського ліричного театру зламу XIX–XX століть, коли «автори далі продовжували складати сарсуели на два чи три акти, тобто великі сарсуели, схожі до великої опери. Однак популярність жанру «chico» була настільки сильною, що практично до 1910 року, коли він пережив переломний момент, було написано і поставлено безліч коротких творів» (с. 34).

Особливу увагу авторка роботи приділяє систематизації сарсуел (що викладено на с. 37 і далі), а також принципу пародіювання (зі с. 49 і далі) як засобу активного діалогу з інонаціональними культурами, в процесі якого відбувалася не стільки асиміляція, скільки осмислення і відображення традиції в новому ракурсі. Зазначимо, що ці процеси у певних аспектах були спільними для західноєвропейського простору (зокрема, у розвитку музичного театру Італії, Франції та Німеччини).

Другий розділ роботи присвячений специфіці виконавського аспекту у відтворенні жанру сарсуели на українській сцені. Зокрема, на прикладі проаналізованих арій з творів таких композиторів як Ф. Барб'єрі, Г. Гіменес, П. Луна, А. Барріос, Х. Газтамбіде, А. Монтес та Р. Чапі розглянуто особливості вокальної техніки при виконанні сарсуел, принципи коректної артикуляції та балансу інтонаційної виразності вокальної партії та відповідної стилістики акомпанементу. Окремо у роботі розглянуто проблематику сценічної інтерпретації.

Варто зазначити широке контекстне поле аналітичного дослідження музичного матеріалу, адже порівняння сарсуели з іншими операми вимагало ретельного опрацювання тих творів (італійських і французьких опер), з якими відбувався «діалог» іспанської традиції.

Результати дослідження мають прикладну цінність: вони можуть бути використані у виконавській практиці вокалістів, у навчальному процесі мистецьких закладів, а також для популяризації іспанської музичної культури в Україні. Важливою заслугою роботи є формування методичних рекомендацій для співаків, які працюють з іспаномовним репертуаром.

Висновки ґрунтовно підсумовують зміст роботи, подаючи результати дослідження в концентрованому вигляді, та містять новий, більш високий рівень узагальнень основних ідей. Авторка окреслює комплекс важливих факторів для формування і репрезентації жанру сарсуели (тісний зв'язок із культурним контекстом і політичною ситуацією, вплив соціуму на формування жанру в різні стильові періоди), узагальнює та типологізує структурні, драматургічні і композиційні особливості сарсуели, особливості її розвитку у проаналізованих зразках.

Усі положення та висновки наукового обґрунтування творчого мистецького проєкту є результатом власних спостережень здобувачки. Текст роботи та наукових публікацій не містить академічного плагіату. Для дискусії пропонуються питання, актуалізовані сучасним соціокультурним дискурсом.

1) На сторінці 54 Ви пишете, що «сарсуела chico ... тісно пов'язана з оперними традиціями» та детально обґрунтовуєте цю думку. А як, на Ваш погляд, корелюється з історією розвитку опери жанр іспанської сарсуели grande?
2) Які відмінності між бароковою і романтичною сарсуелою Ви вважаєте найсуттєвішими у виконавському аспекті?

Відповідність публікацій і мистецьких апробацій темі творчого мистецького проєкту. Матеріали дослідження викладено в доповідях на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях, а також висвітлено у двох статтях у наукових періодичних виданнях.

Рівень виконання мистецького творчого проєкту. Результатом реалізації ідей та здобутків Дарії Назимчук став творчий мистецький проєкт «Іспанська сарсуела: виконавський аспект» на здобуття освітньо-творчого

ступеня доктора мистецтва (10 червня 2025 р. Київ, Будинок актора), програма якого складалась з шести арій для сопрано, двох дуетів та двох гітарних номерів. Дарія Назимчук показала себе як виконавиця високого професійного рівня, яка впевнено володіє вокальною технікою, точно передає музичні нюанси, органічно поєднує вокальне виконання зі сценічною виразністю та глибоко розуміє стилістику сарсуели. Драматургія творчого проєкту побудована логічно та послідовно, що дозволяло глядачу чітко сприймати розвиток музично-сценічних образів. Це забезпечило переконливе відтворення стильових особливостей сарсуели, її національного колориту та драматургічних нюансів.

Усе вищезазначене дозволяє зробити висновок про те, що творча й дослідницька складові мистецького проєкту Назимчук Дарії Анатоліївни «Іспанська сарсуела: виконавський аспект» виконані на високому фаховому рівні і відповідають вимогам МОН України щодо кваліфікаційного рівня доктора мистецтв. А отже, Назимчук Дарія Анатоліївна заслуговує на присудження ступеня доктора мистецтва зі спеціальності 025 «Музичне мистецтво».

кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри
історії світової музики Національної
музичної академії України
імені П.І. Чайковського
В. Б. Артем'єва

заслужений діяч мистецтв України,
кандидат мистецтвознавства, доцент,
професор кафедри оперного співу
Національної музичної академії України
імені П. І. Чайковського
Г. М. Кабка

Підпис В. Б. Артем'єва Г. М. Кабка
Засвідчую: начальник загального відділу Національної музичної академії України імені П.І.Чайковського